

Til: Klima- og miljøminister Ola Elvestuen, KLD

Oslo, 15. oktober 2018

Innspill fra ForUM for utvikling og miljø til partsmøtet under konvensjonen om biologisk mangfold (CBD-COP14)

ForUM for utvikling og miljø, et nettverk av 50 norske organisasjoner, takker for muligheten til å gi innspill til Norges arbeid med biomangfoldkonvensjonen i anledning CBD-COP14 i Egypt i november, og for å få delta med to representanter i den norske delegasjonen.

Partsmøtet vil bli preget av det kun er to år igjen til en ny global avtale for natur skal være fremforhandlet, og Norge bør ta lederskap i arbeidet for å sikre naturmangfold internasjonalt og gå foran med et godt eksempel hjemme. Ifølge Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) er ødeleggelse av natur (landdegradering) det miljøproblemet som påvirker flest mennesker på kloden i dag, over 3 milliarder. Skal vi klare å reversere de negative trendene for tap av naturmangfold, oppfylle FNs bærekraftsmål og klimamål, og sikre et nytt rammeverk for å ivareta naturen og ressursgrunnlaget, må dette arbeidet intensiveres i årene som kommer.

Proessen frem mot en ny global avtale for natur i 2020

Vi er i dag langt fra å være i rute til å stanse tapet av naturmangfold innen 2020. Den norske handlingsplanen for naturmangfold er flere skritt i riktig retning for å nå Aichimålene i Norge, men oppfølgingen av innholdet i handlingsplanen har ikke blitt høyt nok prioritert. Norge er langt fra alene i så måte, da dette gjelder mange land rundt om i verden. Aichimålene har i seg selv vært godt formulerte mål med stort potensial for å stoppe tapet av natur, men flaskehalsen har vært manglende implementering. En kan derfor se for seg at målene kan videreføres som de er, eventuelt forsterkes gjennom nye indikatorer, endrede rapporteringsmekanismer, frivillige forpliktelser på toppen av målene, samt at det bør utredes bedre hvordan målsettingene kan forsterkes og oppnås gjennom neste målperiode.

På verdensbasis er det særlig treg fremdrift på mål 3 (skadelige subsidier), mål 5 (tap av naturområder) og mål 10 (press på sårbare økosystemer). Norge har en jobb å gjøre hjemme når det gjelder å utrede egne miljøskadelige subsidier og hvordan de kan vris for å redusere de negative miljøpåvirkningene eller fases helt ut, i tråd med Aichimål 3. Det er derfor ekstra viktig å trappe opp arbeidet både internasjonalt og hjemme på disse områdene fram mot 2020. Eksempelvis å stoppe eller minimere den urovekkende trenden hva gjelder PADDD (protected area downgrading, downsizing, and degazettement), fortsatt dramatisk rask avskoging, og ikke minst degradering og fragmentering av tropisk skog, Disse temaene - økonomiske insentiver som fremmer bevaring av naturmangfold, og bevaring av store nok områder til at økosystemene og økosystemtjenestene de leverer kan opprettholdes - må få en sentral plass i et nytt rammeverk for natur post 2020.

Det er mye som tyder på at dagens mål for beskyttelse av natur (Aichimål 11 - minst 17 prosent av land- og ferskvannsarealer, og minst 10 prosent av kyst- og havområder) er utilstrekkelige. Eksempelvis viser Baillie og Zhang (2018) til et behov for beskyttelse av minimum 30 prosent av både land- og havarealene innen 2030, og å øke dette til minimum 50 prosent innen 2050 for å klare å ta

vare på det biologiske mangfoldet og sikre godene vi får fra naturen for framtidige generasjoner. Det er også behov for klargjøring av hvilke typer bevaringsformer som kan inkluderes i 17 prosent-andelen, og hvordan representativitet kan tolkes.

Samtidig er det avgjørende at bevaring av naturområder gjennomføres i tråd med rettighetene til urfolk og andre lokalsamfunn som er direkte avhengige av økosystemenes ressurser. Urfolks- og lokalsamfunnskunnskap om naturmangfold og bærekraftig bruk av ressurser kan spille en nøkkelrolle i arbeidet for å etablere effektiv bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold, og dette må anerkjennes i et nytt rammeverk for bevaring av naturmangfold etter 2020.

Bevaring av naturmangfold handler om bevaring av det natur- og ressursgrunnlaget som global fattigdomsbekjempelse og utviklingsarbeid bygger på. Samtidig som dette anerkjennes i økende grad, ser vi at presset på naturen øker. Vi vil advare mot at manglende måloppnåelse på sentrale Aichimål brukes som argument for å sette seg lavere ambisjoner i en ny periode. Et ønske om "realistiske mål" må innebære at det mobiliseres økte ressurser og legges økt press på landene for implementering, ikke at ambisjonene senkes.

ForUM oppfordrer Norge til å arbeide for et godt rammeverk inn i prosessen frem mot en ny global avtale for natur. I en slik prosess vil det være viktig å evaluere og dra lærdom av arbeidet med å utarbeide og gjennomføre Aichimålene for å øke sjansene for bedre implementering i neste periode. Det er viktig å sikre at sivilsamfunnet blir hørt i prosessen, og at utvikling av målsettinger og indikatorer må være faglig godt forankret.

Sektorintegrering og samarbeid

Naturen er vårt ressursgrunnlag, og å inkludere miljøhensyn i alle sektorer er avgjørende for å stanse tapet av naturmangfold. Dette fordrer et oppdatert lovverk, et godt kunnskapsgrunnlag om naturverdier som må ligge til grunn for vedtak, forbedret samarbeid mellom sektorene, og oppmerksomhet rundt betydningen av slike sektorhensyn.

Både i sluttspurten fram mot 2020 for Aichi-målene, og i et nytt rammeverk for naturmangfold etter 2020 må sektorintegrering gis økt prioritet. Nye studier påviser for eksempel stadig klarere sammenheng mellom biologisk mangfold og helse. En ny global studie viser at skogbevaring gir bedre ernæring og helse for barn i utviklingsland. Studien viser at å bo i nærheten av skog fører til at barn har minst 25 prosent større mangfold i dietten sammenlignet med barn som bor lengre unna skog.

Norge bør ta internasjonalt initiativ for å bedre synliggjøre hvilken betydning bevaring av naturmangfold spiller i arbeidet for å nå andre globale mål, som bærekraftsmålene og internasjonale klimamålsettinger. Det internasjonale Naturpanelets (IPBES) rapport om landdegradering fra våren 2018 pekte på at det er umulig å nå disse målene uten å reversere ødeleggelsen av natur. Samtidig må Norge feie for egen dør og sørge for at vi både oppfyller Aichi-målsettingene innenlands, og at norsk virksomhet i andre land ikke fører til økt press på naturmangfoldet. Dette gjelder investeringer, direkte næringslivsengasjement eller bistand. Skal vi nå målene om å stanse tapet av naturmangfold, trengs det foregangsland som viser at det er mulig å gjennomføre målsettingene også i praktisk politikk.

Industri- og næringslivsinteresser med virksomhet som utnytter eller påvirker naturmangfold må i langt større grad enn i dag holdes ansvarlig for konsekvenser av sin virksomhet for naturmangfoldet, og mobiliseres i den globale kampen for å stanse tapet av naturmangfold. En rekke store, internasjonale selskaper har innført egen miljøpolitikk som sier de ikke skal bidra til tropisk avskoging, og dette kan tjene som eksempler for tilsvarende initiativ når det gjelder annet tap av naturmangfold.

Naturen har mye større verdi enn det som kan måles i penger, og dette må reflekteres også i arbeidet med sektorintegrasjon. Det er viktig å synliggjøre den økonomiske verdien av naturmangfold, og de enorme kostnadene vi kan risikere når naturmangfold og intakte økosystemer ødelegges. Naturpanelets rapport om landdegradering viser at tap av naturmangfold tilsvarer 10 prosent av verdensøkonomien, mens bevaring og restaurering av natur er samfunnsøkonomisk svært lønnsomt sammenlignet med investeringskostnaden. Samtidig kan man ikke sette prislapp på alle de verdier naturen gir oss, og ikke-økonomiske verdier ved naturmangfold og intakt natur må gis tilstrekkelig plass og tyngde når et nytt globalt rammeverk skal fremforhandles.

Marine ressurser

Verdens marine ressurser lider i dag som følge av manglende og utilstrekkelig forvaltning. I det internasjonale arbeidet med marine ressurser oppfordres Norge til å dra veksler på egne erfaringer for å løfte behovet for helhetlige forvaltningsplaner.

Globalt har det nå blitt mye mer oppmerksomhet om hvordan marin forurensning, spesielt gjennom plast, er et stadig større problem for arter, havets produksjonsevne og mennesker. Det er svært positivt at arbeidet med dette har fått stor oppmerksomhet og mye ressurser de siste par årene. For å utfylle dette arbeidet er det nødvendig å samle kunnskap om utslippskilder og tiltak på global basis. Samtidig er det avgjørende at arbeidet med å sikre bærekraftig forvaltning av fiskerier, arbeidet mot ulovlig fiske, og behovet for å opprette langt flere marine verneområder også prioriteres. Vi vil også oppfordre norske myndigheter til å lytte til klare internasjonale signaler om at det er på tide å slutte å dumpe gruveavfall i havet. Gitt at Norge ønsker å ha en lederrolle internasjonalt i arbeidet for et rent hav vil det gi større troverdighet dersom det også blir tatt grep mot forurensning av havet på hjemmebane.

En ny utfordring for allerede sterkt belasta økosystemer i havet er planene om utvinning av mineraler på havbunnen. Kunnskapen om arter og økosystemer på store havdyp, og ikke minst hvilke konsekvenser gruvedrift vil ha på disse, er liten. Det er sannsynlig at sårbare økosystemer vil bli ødelagt og at arter som enda ikke er kjent for vitenskapen vil bli utryddet. Dagens reguleringer er ikke tilstrekkelige for å hindre alvorlige miljøødeleggelser som følge av å åpne for gruvedrift på havbunnen, verken innenfor eller utenfor nasjonal jurisdiksjon. Dette er derfor et tema som burde tas opp under konvensjonen. Vi foreslår at det innføres et moratorium på mineralutvinning på havbunnen inntil det er gjort grundige kartlegginger av økosystemene som vil bli berørt, inntil en har fått bukt med miljøutfordringene knyttet til landbasert gruvedrift, og inntil det har blitt gjennomført en skikkelig vurdering på det reelle samfunnsmessige behovet for å åpne opp havbunnen for mineralutvinning.

Ressursmobilisering

Et godt kunnskapsgrunnlag om natur er nødvendig for å sikre at utvikling kan skje uten at det går på bekostning av naturverdier. Dette er avgjørende for å stoppe tapet av naturmangfold. Samtidig har ikke alle land tilstrekkelige ressurser og kapasitet for å skaffe til veie dette kunnskapsgrunnlaget. ForUM oppfordrer derfor Norge til å arbeide for et internasjonalt kunnskapsløft for natur, som kan dra veksler på ressurser og kunnskap fra Naturpanelet (IPBES), GBIF (Global Biodiversity Information Facility), og Norges eget arbeid med "Økologisk grunnkart".

For å få større fremgang på dette Aichimålet må det vektlegges i internasjonalt samarbeid på et langt bredere felt enn bare biomangfoldkonvensjonen: dette målet bør vektlegges sterkere under arbeid med bærekraftsmålene, klimaavtaler (robuste økosystemer er viktig som buffer mot klimaendringer), i bistand, investeringer og næringslivssamarbeid. Det er krevende å mobilisere tilstrekkelige ressurser

til bevaring av naturmangfold, og det gjør arbeidet for å hindre at det brukes store ressurser på måter som ødelegger naturmangfoldet ekstra viktig.

Urfolks rett til fritt, forhåndsinformert samtykke

Norge må arbeide videre for å styrke urfolks rettigheter under CBD. Frivillige retningslinjer for urfolks samtykke til deling og videreutvikling av tradisjonell kunnskap er alt for svakt, og det var beklagelig at forrige partsmøte ikke engang innenfor disse frivillige retningslinjene klarte å vedta en entydig formulering som innebærer respekt for urfolks rett til "fritt, forhåndsinformert samtykke". Det er viktig at ikke urfolks rettigheter svekkes ytterligere når man nå skal vedta "glossary" på dette feltet.

Restaurering må ikke skje på bekostning av bevaring

Restaurering av ødelagt eller forringet natur er viktig for å snu trenden med tap av naturmangfold, inkludert for å forsterke eksisterende verneområder og for å lage grønne og blå korridorer i landskapet. Et landskapsperspektiv og vekt på naturmangfold er svært viktig i dette arbeidet. Innsatsen for restaurering må involvere alle myndighetsnivåer.

Det er særlig viktig at man i restaureringsarbeidet faktisk restaurerer tilbake til det opprinnelige økosystemet, og ikke etablerer monokulturer eller eksempelvis planter inn fremmede arter, eller bedriver skogreising (afforestation) på treløse savanner og andre naturlig treløse landområder. Å tillate naturlig gjenoppretting og regenerering må prioriteres. Restaurering må gjøres i nært samarbeid med, og med godkjenning fra, lokalbefolkning og urfolk som bruker områdene, uavhengig av om de har formell eiendomsrett. Til slutt ønsker ForUM å understreke at arbeidet med restaurering ikke må brukes som en hvilepute for arbeidet med å bevare intakte økosystemer, eller som unnskyldning for å ødelegge intakt natur.

Fremmede, invaderende arter

Fremmede, invaderende arter er en av de fem store driverne av tap av verdens naturmangfold, og påfører samfunnet store økonomiske kostnader. ForUM ber Norge arbeide for at CoP14 understreker behovet for å øke innsatsen for å sikre at alle fremmede arter og deres spredningsveier kartlegges, og at prioriterte fremmede arter kontrolleres og utrykkes slik det er stadfestet i Aichimålene. Dette krever blant annet en langt bedre kontroll med handel som direkte eller indirekte medfører transport av levende organismer som kan utgjøre en trussel mot stedegen natur. Hagenæringen er et godt eksempel på en næring der transport av planter og jord over landegrensene kan spre en rekke ulike fremmede organismer til nye områder. Handel med grovfôr og andre landbruksvarer et annet. For å lykkes i arbeidet med å begrense fremmede arter er det avgjørende med et tett samarbeid mellom myndigheter, næringsliv, og sivilsamfunn.

Føre var-tilnærming til syntetisk biologi (SynBio)

Det er viktig at partsmøtet kommer videre i arbeidet med å vedta en operasjonell definisjon av syntetisk biologi, som også slår fast at denne definisjonen skal brukes i arbeidet under konvensjonen. Syntetisk biologi kan ha enorme konsekvenser for verdens økosystemer og konvensjonens tredelte formål. Det er derfor svært viktig at føre var-prinsippet er sterkt førende.

Moratorium mot gendrivere (gene drives)

Gendriverteknologi kan endre genetiske elementer (gendrivere) i hele populasjoner av insekter, planter, dyr og andre organismer på kort tid. Dette kan potensielt føre til utrydding av ville arter, og er i tillegg en trussel mot bærekraftig mat og landbruk. Selv om det er gjort med gode intensjoner, eksempelvis for å utrydde mygg som er bærere av farlige sykdommer, vil det kunne føre til store, irreversible, inngrep i økosystem som kan få utilsiktede konsekvenser for naturmangfoldet. Internasjonalt har flere miljøorganisasjoner etterlyst et moratorium mot gendrivere. Det norske

bioteknologirådet har også tilrådd et moratorium mot bruk av gendrivere fram til et internasjonalt regelverk er på plass. ForUM ber Norge arbeide for et slikt moratorium.

Spesifikke kommentarer sortert etter den foreløpige agendaen (provisional agenda):

Agendapunkt 12: Verktøy for å vurdere effektiviteten til verktøy for implementering av Strategisk Plan 2011-2020

Norge har vært aktiv i utviklingen av den frivillige landgjennomgangsmekanismen under CBD, og forslag til vedtak innebærer at mekanismen nå blir en integrert del av konvensjonens evalueringsverktøy. Norge bør stille seg til disposisjon som et land for evaluering under mekanismen. Så langt er det kun utviklingsland som har blitt evaluert, og ved at Norge blir vurdert kan vi bidra til et bredere erfaringsgrunnlag for mekanismen og samtidig kan vi få nyttige innspill om styrker og svakheter ved vår implementering av konvensjonen.

Agendapunkt 16: Innspill til Naturpanelets andre programperiode (Second work programme of the Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services)

Verdien av Naturpanelets (IPBES) rapporter er direkte relatert til bruken av funnene i rapportene i nasjonale og internasjonale beslutninger. I kommende programperiode bør kommunikasjon av funnene prioriteres høyere. IPBES bør sette av betydelige ressurser til lanseringen av den globale biomangfoldutredningen i 2019, og CBD bør også vurdere hvordan resultatene, sammen med neste utgave av Global Biodiversity Outlook (GBO-5), kan øke oppmerksomheten rundt naturmangfold globalt og i partslandene. Det bør legges vekt på å få fram informasjon om hvordan naturmangfold bidrar til å løse andre globale utfordringer på miljø- og utviklingsområdet.

Agendapunkt 21: Klimaendringer og naturmangfold (Biodiversity and climate change)

Å stoppe tapet av naturmangfold henger tett sammen med arbeidet for å redusere effektene av skadelige klimaendringer. Ofte behandles disse prosessene likevel separat, noe som kan føre til eksempelvis fokus på klimaløsninger som kan være skadelige for naturmangfoldet. Bedre beskyttelse av naturen, inkludert verneområdesystemer, restaurering av natur, og bedre arealforvaltning, har avgjørende betydning også i klimaarbeidet. Naturens egne økosystemer binder og lagrer karbon effektivt, og å legge opp til at de naturlige prosessene får operere mest mulig uforstyrret er en del av klimaløsningen. Enkelte andre karbonlagringsmetoder er svært usikre, vi vet lite om hvordan økosystemer vil påvirkes, og noen foreslåtte tiltak vil kreve enorme landarealer som kan true både matsikkerhet og naturmangfold. Vi kommer ikke utenom at selve utslippene må reduseres betydelig.

Arbeidet under dette agendapunktet må også omhandle å sikre synergier og samarbeid med andre konvensjoner som behandler klimaendringer og naturmangfold, som klimakonvensjonen (UNFCCC) og bærekraftsmålene (SDG).

Agendapunkt 22: Sektorintegring (Mainstreaming of biodiversity within and across sectors)

Tiltak mot miljøskadelige subsidier bør vurderes på lik linje med positive incentiver for å styrke integrering av biomangfold i de utvalgte sektorene. Subsidier som er skadelige for naturmangfold er omfattet av Aichimål 3, og kan for eksempel i energisektoren og skogsektoren medføre at prosjekter som i utgangspunktet ikke er økonomisk lønnsomme likevel blir gjennomført. Miljøskadelige subsidier kan for eksempel tas inn som en del av para 10 f.

Det bør stilles krav til finanssektoren om at selskapene de finansierer skal unngå naturødeleggelse. I 2017 investerte Oljefondet 161 milliarder kroner i bransjer med høy risiko for regnskogødeleggelse.

Slike investeringer er langt større enn global innsats for bevaring av naturmangfold, inkludert innsats for regnskogsbevaring.

Myndigheter bør støtte opp om bedrifter som implementerer avskogingsfri miljøpolitikk i sine forsyningskjeder gjennom offentlige anskaffelsesregler, importforskrifter og avgifter på produkter som bidrar til ødeleggelse av naturmangfold.

Industrilandbruk, utvinningsindustri og infrastrukturbygging er tre hovedårsaker til at regnskog og andre verdifulle naturtyper forsvinner. Moratorier må iverksettes for å hindre etablering av palmeoljeplantasjer i skog og torvmyr, og for å stanse ekspansjonen av soyaproduksjon i sårbare naturområder. Dessverre går mange regjeringer i feil retninger - for eksempel gjennom retningslinjer for økt bruk av biodrivstoff for transport som tjener til å øke etterspørselen etter palmeolje.

Forslag til vedtak er lite konkret hva gjelder relevante tiltak for økt sektorintegrasjon for de utvalgte sektorene ("health, energy and mining, infrastructure, manufacturing and processing sectors"), med unntak av helse. Vedtaket omtaler sektorintegrasjon generelt, eller de utvalgte sektorene samlet. Vedtaket bør i tillegg peke på konkrete tiltak som er relevant for hver enkelt av de utvalgte sektorene, da dette vil gjøre vedtaket mer målrettet. For Norge vil det være særlig relevant med vedtak rettet mot energiproduksjon og gruvedrift. Dette er næringer i vekst som fører til store naturinngrep, ofte i ellers relativt urørt natur. Vi ser gang på gang at naturverdier ikke blir tilstrekkelig vektlagt når det vurderes nye gruver eller energianlegg. Krav til bedre kartlegging av berørte naturverdier tidlig i prosessen kan være et tiltak som vil bidra i positiv retning her.

Agendapunkt 23: Bevaring og bærekraftig bruk av pollinatorer (Conservation and sustainable use of pollinators)

Vedtaket omfatter både tamme og ville pollinatorer. Det er viktig å merke seg at tamme pollinatorer kan både være en konkurrent og potensiell smittekilde for sykdommer og parasitter hos de ville pollinatorene. Vedtaket omfatter en "updated plan of action 2018-2030 for the international initiative on the conservation and sustainable use of pollinators" som det foreslås at skal vedtas. Det er ikke usannsynlig at noen land vil prøve å svekke intensjonen gjennom å tone ned språket fra "vedta" (adopt) til "ønske velkommen" eller lignende. For at planen skal være mest mulig forpliktende, er det en fordel om teksten om hvordan partslandene skal forholde seg til planen er så tydelig som mulig.

Agendapunkt 24: Spatial planning, protected areas and other effective area-based conservation measures

Bedre arealplanlegging er avgjørende for å stanse tapet av naturmangfold. Dette krever både bedre kunnskap om naturmangfoldets geografiske forekomst og tilstand, men ikke minst styrket kompetanse og kapasitet på naturmangfold hos sektormyndigheter og lokale myndigheter.

En rekke studier understreker viktigheten av å beskytte store, sammenhengende skogområder for å bevare biologisk mangfold. Regnskogland bør utvikle arealbruksplaner for å beskytte store sammenhengende skoger, og ikke tildele hogstkonsesjoner til industriell hogst i slike områder. Donorer bør støtte dette, og samtidig unngå å støtte programmer eller prosjekter som stimulerer industriell hogst i slike områder.

Store deler av verdens tropiske skog befinner seg i områder som er tradisjonelt forvaltet av urfolk og lokalsamfunn. Områder som er forvaltet tradisjonelt har vist å ha lavere avskoging enn andre områder. Å sikre at urfolk får oppfylt sine landrettigheter er svært viktig for å sikre bærekraftig naturressursforvaltning, og landrettigheter for urfolk og andre skogavhengige lokalsamfunn bør prioriteres også i det internasjonale arbeidet for naturmangfold.

Det er fordelaktig med en bred tilnærming til arealbevaring, men det er samtidig viktig å ha et nøkternt forhold til hvordan "andre" bevaringstiltak fungerer i praksis. Vi er bekymret for at beskyttelsesformer som er ganske løselige, ikke minst over tid, tas inn og telles med både i Norge og internasjonalt.

ForUM deltar med følgende representanter på CBD COP'en, som er blant de som har bidratt til innspillet:

- Christian Steel, generalsekretær Sabima, ForUM-representant i den norske delegasjonen, christian.steel@sabima.no, mobil: +47 934 45 082
- Sverre Lundemo, seniorrådgiver WWF Verdens naturfond, ForUM-representant i den norske delegasjonen, slundemo@wwf.no, mobil/WhatsApp: +47 909 89 727
- Kamilla Berggrav, seniorrådgiver Regnskogfondet, kamilla@rainforest.no, mobil: + 47 916 12 262
- Ellen Hofsvang, seniorrådgiver Regnskogfondet, ellen@rainforest.no, mobil: +47 990 26 692

Vi ønsker regjeringen lykke til med partsmøtet i november og ser fram til videre dialog.

Vennlig hilsen

Borghild Tønnessen-Krokan

Daglig leder
Forum for utvikling og miljø
Storgata 11, 0155 Oslo
Mob: +47 92091689
borghild@forumfor.no
www.forumfor.no
@ForumNorway